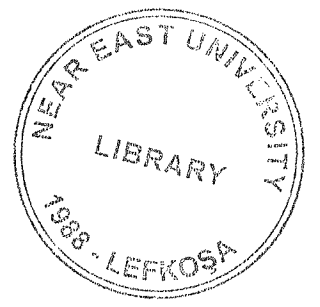

K.K.T.C.
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

1958-1974'e Kadar Kıbrıs'ta Canlı Hatıralar

Mezuniyet Çalışması
Münise YAKUPOĞLU

Danışman
Doç.Dr. Bülent YORULMAZ

2000
Lefkoşa

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	
GİRİŞ	2
1958-1974'E KADAR KIBRIS'TA CANLI HATIRALAR	
A- 1958 YILINA AİT CANLI KIBRIS HATIRALARI	
1. Cemali KOŞER	4
2. HıfsiyeALKAN	5
3. Yaşar GÜÇSAV.....	6
B. 1960 YILINA AİT CANLI KIBRIS HATIRALARI	
1. Yaşar GÜÇSAV.....	8
2. Özkan ZEKİ.....	9
C. 1963 YILINA AİT CANLI KIBRIS HATIRALARI	
1. Yaşar GÜÇSAV.....	11-12
2. Cemali KOŞER.....	13-14
3. Hıfsiye ALKAN.....	15
4. Hıfsiye ALKAN.....	16
Ç. 1964 YILINA AİT CANLI KIBRIS HATIRALARI	
1. Hıfsiye ALKAN.....	18
2. Halide ŞAHSOY.....	19-21

D. 1966 YILINA AİT CANLI KIBRIS HATIRALARI

1. Yaşar GÜÇSAV.....	23
----------------------	----

E. 1974 YILINA AİT CANLI KIBRIS HATIRALARI

1. Cemali KOŞER	25-28
2. Hıfsiye ALKAN	29
3. Melek SEKİZLER.....	30-31
4 Melek SEKİZLER.....	32
5 Özkan ZEKİ.....	33
6 Mustafa DOKTOROĞLU.....	34
7. Ayşe NİNE.....	35
8. Halide ŞAHSOY.....	36
9. Halide ŞAHSOY.....	37-38
10.YaşarGÜÇSAV.....	39-44

ÖNSÖZ

Bu ödevi hazırlarken, özgürlüğün kolay kazanılmadığını ve bu yolda ne gibi acılar çekilerek bugünlere gelindiğini, özgürlüğün değerini bilmeyen kişilere en iyi şekilde anlatmayı amaçladım.

Hazırladığım bu ödev, 1958-1974 tarihleri arasında yaşanan Kıbrıs hatıralarının çok az bir bölümünü içermektedir. Ödev, kişilerin kendi ağızlarından aktardıkları bilgilerle kronolojik sıraya göre hazırlanmıştır. Bu ödevde yer alan tüm hatıralar, şu an yaşamakta olan kişilerin hayatlarından alınan olaylardır. Bu bilgiler, Kıbrıs'ın çeşitli bölgelerinde özgürlüğe kavuşmak için Kıbrıs Türk halkının verdiği zorlu mücadeleyi anlatmaktadır.

Ödevin hazırlanmasında, benden bilgilerini ve yaşadıkları olayları anlatmayı esirgemeyen Yaşar Güçsav, Halide Şahsoy, Cemali Koşer, Melek Sekizler, Hıfsiye Alkan, Özkan Zeki, Mustafa Doktoroğlu ve Ayşe Nine'ye çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımla

Münise YAKUPOĞLU

Nisan 2000

GİRİŞ

Kıbrıs, İngiliz idaresi döneminde iken Rumlar, Kıbrıslı Türklere ve İngilizlere karşı 1 Nisan 1955'de E.O.K.A. terör örgütü kurarak terör hareketlerine başladılar. Buna karşılık Türkler de önce VOLKAN, sonra da Türk Mukavemet Teşkilatı'nı (T.M.T.) kurdular. 1958 tarihi, Kıbrıs'ta iki toplum arasındaki olayların en şiddetlendiği yıldır.

1958'de yollarda Türkler öldürülüyor, Türk köyleri Rumlar tarafından basılıyor ve karma köylerde oturan Türkler, Rumlar tarafından devamlı taciz ediliyordu. Rumların amacı, Kıbrıs'ta Türklerin olmadığı bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti kurmaktır. Ama bunu yapamadılar ve 16 Ağustos 1960 tarihinde iki toplumun ortak olduğu Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. Fakat bu cumhuriyet, 21 Aralık 1963 tarihinde Rumların Türklere saldırması ve devlet dairelerine giden Türklerin engellenmesi sonucu yıkıldı. Çünkü Rumlar, Akritas Planı adı verilen bir plan hazırlamışlar ve Türkleri bir gecede etkisiz hale getirmeyi, Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamayı amaçlamışlardı. Bu amaçla Rumlar birçok Türk köyüne, büyük kasabalardaki Türk semtlerine saldırdılar ve pekçok Türk'ü öldürdüler. 6 Ağustos 1964'de Türklerin sahip olduğu tek sahil şeridi Erenköy'ü ele geçirmek için saldırdılar fakat beklemedikleri bir direnmeyle karşılaşınca geri çekilmek zorunda kaldılar. 15 Temmuz 1974 tarihinde Rumlar, Yunanistan'daki askeri yönetimin desteği ile Makarios'a karşı bir darbe düzenlediler. İdareyi ele geçiren darbeciler, daha sonra Türklere saldırmaya devam ettiler. Bunun üzerine Türkiye, 20 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs Barış Harekatı'nı başlattı. Üç gün süren bu hareket sonucunda, yabancı devletlerin baskısı sonucu ateşkes imzalandı. Ama hiçbir şey değişmeyince Türkiye, 14-15 Ağustos 1974 tarihinde II. Barış Harekatı'nı yaptı. Bunun sonucunda Mağusa, Karpaz, Güzelyurt ve Lefke Bölgeleri de alınarak sınırları çizilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 15 Kasım 1983 tarihinde ilân edildi.

**1958 YILINA AİT
CANLI KIBRIS HATIRALARI**

Ben aslen Koççathıym. Şimdi yeni ismi Koçyatağı'dır. Köyümden 19 yaşında kaçtım ve Matyat köyüne gittim. Burası, Rumlarla karışık karma bir köydü. Oraya yerleştim ve orada evlendim. Ben, orada 10 sene özel hayatımı yaşamadım. Çünkü 1958 hadiseleri çıkmıştı. Teşkilata, yani T.M.T.'ye girdik. 5 sene T.M.T.'de görev aldım. Gece gündüz köyün içinde nöbet tutuyorduk. Çünkü köy karmaydı. Köyün yolu, Aksentu'nun içinden geçerci. Bu yüzden, sabahlara kadar nöbet tutmaya mecburduk. Nöbetlerde, Rumların ne faaliyetlerde bulunduklarını izliyorduk. Aksentu köyüne "Aksentu" adının verilmesinin nedeni, Aksentu adındaki E.O.K.A.'cı bir Rum'un, oradaki bir mağarada öldürölmesidir.

Cemali KOŞER

YAŞ: 64

YER: DİKMEN

Kocam Aziz Hasan, 1958'de komutanın şoförüydü. O zaman, E.O.K.A. zamanıydı. Olayların ilk başladığı zamanlarıydı. Kocam yolda giderken Rumlar tarafından atılan bir taşın, böğrüne isabet etmesiyle yaralandı. Ciğerleri su topladı. Kocamın yaralandığı haberini aldığımnda, ben köydeydim. Geldim ve onu doktora baktırdık. Doktorumuz ise Dr.Fazıl Küçük'tü. Dr. Küçük, ciğerlerinin su tuttuğunu ve onu, Elangılıdis adlı Rum doktora götürmemiz gerektiğini söyledi. Eşimi bu doktora götürdük. Ciğerinden yedi kere su aldılar. En son, onu ameliyat ettiler ve ciğerini deldiler. Sonra, onu kardeşimle birlikte Londra'ya yolladık. Londra'ya gittikten iki ay sonra eşim orada öldü.

Hıfsiye ALKAN

YAŞ: 75

YER: LEFKOŞA

1958'de biz küçüktük. Gece, evimize bazı yabancı adamlar geliyor ve babama çağırıyorlardı. Babam da kim olduklarını öğrenmek için bizi, gizlice pencereden veya kapıdan bakmamız için gönderiyordu. Babam, kapıya çıkmazdı. Çünkü, babam T.M.T.'deydi. Gelenlerin kim olduğundan emin olmadan kapıyı açmıyordu. Bu gelenlerin Rum olma ihtimali de vardı.

Bir defasında, gelen adamlar babama silah verip gittiler. Bunlar, teşkilâtın kurucularıydılar. Fakat, biz bunu sonra öğrendik. Silahlı eğitim yapıyorlardı. Babam, bir seferinde Gomi'de bir Rum'un evini yakmıştı. Başka olaylara da katılmıştı. Evdekilerin, bu olayların hiçbirinden haberi olmuyordu. Teşkilâta böyle çalışılıyordu. Yemin ettikleri için ailelerine de söylemiyorlardı. Ne nereye gittiklerini, ne de ne yaptıklarını bilmezdik.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

**1960 YILINA AİT
CANLI KIBRIS HATIRALARI**

1960 yılında, ilkokul son sınıf öğrencisiydim. Mehmetçik'te, gençlerin tek eğlence yeri sinemalardı. Babam, bizi kendi kamyonu ile sinemaya götürür, kendi ise ortadan kaybolurdu. Biz, o zaman ne olduğunu anlamazdık. Bu, aşağı yukarı her haftasonu, her ay bir kere tekrarlanıyordu. Onların, T.M.T. mensubu olduklarını ve kendilerine verilen görevleri yapmak için ortadan kaybolduğunu sonradan öğrendim. T.M.T.'nin varolduğunu bilirdik ama ne olduğunu, ne biçim faaliyetler gösterdiğini, neler yaptıklarını, 1 Aralık 1963'ten sonra öğrendik.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

1960'da, barış görüşmeleri arada bir oluyorsa da hiç bir ilerleme olmadı. Ta ki, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Rum-Yunan hükümetiyle tabii İngiliz'in önderliğinde bir anlaşmaya vardılar. Bir akşam, birdenbire barış olduğunu açıkladılar. Herkes sokaklara döküldü ve tüfekler patladı. Bu arada, bir iki kişiyi de atılan bu sevinç kurşunlarında şehit verdik. Böylece 1960 anlaşmalarıyla, Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. 1960'da, ben ticaretle uğraşmaktaydım. Rumların aşırı isteklerine karşı, biz daha fazla direnemedik ve 1963'de cumhuriyet yıkıldı.

Özkan ZEKİ

YAŞ: 60

YER: LEFKOŞA

**1963 YILINA AİT
CANLI KIBRIS HATIRALARI**

21 Aralık 1963'de, 63 hadiseleri başladığı zaman ben, Namık Kemal Lisesi yurdunda kalıyordum. Ben, o zaman Lise I öğrencisiydim. O tarihte, Lefkoşa'da öğrencileri vurdukları haberini duyduk. Biz, Namık Kemal Lisesi'nde nümayiş yapacaktık. Müdürümüz, "Gitmeyin! etmeyin! sizi öldürecekler!" diye ağlıyordu. O, nümayişi engelledi. Namık Kemal Lisesi, bilindiği üzere, Maraş'ın giriş tarafında olan bir yerdir. Sonra, yurttan mahsur kaldık ve Mağusa'nın içine gidemedik. Bir ay, 10 tane el bombası, bir tane tabanca ile nöbet tuttuk. Bize, "Bunlar el bombasıdır. Gâvur, size ateş ederse el bombalarını onlara atın" dediler. Nasıl atılacağını bilmiyorduk. El bombasını ilk defa görmüştük. Yiyecek olarak da en son muhallebi tozu, yani nişasta kalmıştı. Muhallebi yapıp bize yedirdiler. Ondan sonra, bizi mecburen Mağusa'nın sur içine tahliye ettiler. Bu arada tahliye olmadan önce bir Rum, gecenin birinde geldi ve kaldığımız binaya, Namık Kemal Lisesi'nin üçüncü katına ateş etmeye başladı. Tavana vuran mermiler yataklarımıza düşüyordu. Tabii içeriye, suriçine gittikten sonra da mücahitliğimiz devam etti. Yani, 21 Aralık tarihinde 16 yaşında lise I öğrencisi iken, mücahitliğe kayıt oldum. Gece nöbet tutuyor, gündüz ise okula gidiyordum. Bazı günler, sabahları erken vakitte nöbet veriyorlardı. Okul kapalı olduğu zaman, daha doğrusu okulun bir yıl kapalı kaldığı zaman içinde, bir yıl sabah bir meyhanecinin verdiği çorbayı içerek nöbete gittik. Yaklaşık bir yıl köyümüze gidemedik. Benim köyüm Kilitkaya'ydı. Köyümüze, annemize, babamıza bir yıl gidemedik. Sur üstünde nöbet tutuyorduk. Ondan sonra, tekrar okul açıldı. Beşinci sınıfa geldik. Yollarda, Rum barikatları vardı ve köylere gitme-gelme yine yoktu. Otello Kalesi üzerinde ben nöbet tutuyordum. Ayağımda ayakkabı, üzerimde giymeye pantolon kalmamıştı. Otello Kalesi'nin denize bakan

tarafında, bir gün bir Barış Gücü subayını, bizim mevzilerin planını çizerken yakaladık. Elinden kâğıtları aldık ve komutanlarımıza haber verdik. Polis komutanı, sancaktar, bölük komutanı gelene kadar biz, Barış Gücü askerlerinin açtığı ateş altında kaldık. Onlar bize, biz de onlara ateş ediyorduk. Sonunda komutanlarımız geldi ve bu olay sebep oldu, bize ayakkabı ve pantolon verdiler.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

1963'ün Aralık ayında, bizi köyümüzden kaçırdılar. İlk kaçan köy, bizim köy olmuştı. Bizim köyümüz, Matyat Köyü idi. 1963 olayları çıktı ve Lefkoşalı bir arkadaşımın oğlunu, cumartesi Lefkoşa'da vurdular. Pazar günü, okullara ve Atatürk Büstü'ne ateş açtılar. Pazartesi günü ise, bizi köyümüzden kaçırdılar. Biz de, tek açık köy olan Koççat'a geldik. Biz, buraya gelmeye mecbur olduk. Köyden kaçanlar 300-400 kişiydi. Hatta en sona ben ve bir arkadaşım kaldı. Elimizde av tüfekleri ile gidiyorduk. Karşıdan bir Rum'un arabayla geldiğini gördük ve durduk. Ama Rum bizi tanımadı. Bize, Matyat'ın nerede olduğunu sordu. Biz de, ona Matyat'ı neden aradığını, ne istediğini sorduk. Rum da bize "Matyat'da harp çıktı, biz de yardıma geldik" dedi. Onun üzerine biz, Rum'a ateş açtık. Rum arabasıyla geri geri gitti ve "Bunlar Türktür be!" dedi. Biz de oradan yolumuza devam ettik. Zaten daha evvel çocuklarımızı kaçırmıştık. Biz de Koççat'a geldik. Ben, Koççat'ta bir buçuk- iki sene kaldım. Tabii bu arada bazı köylüler kaçıp Lefkoşa'ya geldiler. Ama biz kaçamadık. Biz, orada bazı olaylar yaptık. Birkaç tane Rum vurduk. İki kez Limasol yolunu kestik. Bu yüzden biz, Koççat'tan kaçamadık. Köyün teşkilât başkanı ile tartıştık. Çünkü teşkilât başkanı İsmail Ögün'ün, üç-dört tane yetişkin oğlu vardı. Bize o zaman, bir iki tane palto, beş altı çift bot, bir iki tane kısa ceket geliyordu. İsmail Ögün de ilk önce kendi oğullarını giydiriyordu. Bize, yani göçmenlere de lastik ayakkabı veriyordu. Ayrıca, nöbet tutan da göçmenlerdi. Bu yüzden onunla tartışmalar başladı. Gece, Matyat'tan gelen silahlar, doğruca onun evine gidiyordu. Çünkü ocak ondaydı. Biz de gece oraya gider, silahlı eğitim yapar, silahları temizler, gömer ve çıkarırdık. Rumlar, en son iki gencimizi aldılar. Adları, Hüseyin İbrahim ve Cemal Mustafa idi. 25 ve 20 yaşlarındaydılar. Biz, teşkilât

başkanı İsmail Ögün'e gittik ve " Rum destebanı köyün karşısına geldi ve köyü izler. Sen bize emir ver, biz de gidip onu alalım ve köye getirip konuşuralım. Bize, gençlerin yaşayıp yaşamadığını söylesin" dedik. Biz, onların yaşadığını biliyorduk. "Onlar bize gençleri versin, biz de onlara destebanı verelim" dedik. Bunun üzerine, İsmail Ögün elimizden silahları aldı ve "Böyle bir şey olmaz" dedi. Çocuklar, halen daha sağ idiler. Fakat, Rumlar karşılık bulmayınca çocukları kaybettiler ve hâlen daha bugün, çocukların ne olduğuna dair bir haber alamadık. Cemal Mustafa, Arpalık Köyüne nikâhlıydı.

Cemali KOŞER

YAŞ: 64

YER: DİKMEN

1963'de, Limasol'da iken, Rumların köyümüzü basacağı haberini aldık. Hemen oradan kaçtık. Yolda giderken, Rumlar yolumuzu kesti ve kayınbiraderimin üç oğlunu da esir aldılar. Daha sonra da onları öldürdüler.

Limasol'dan Lefkoşa'ya gelirken, Rumlar tarafından çok eziyet çektik. Lefkoşa'da "Utanç Barikadı" denilen yeri geçeceğimizde bizi soyup yokluyorlardı. Karpuz dolu bir kamyon geçeceği zaman barikattaki Rumlar, kamyondaki karpuzları bir bir indiriyorlar, kontrol ediyorlar ve tekrar arabaya koydurtuyorlardı. Bazen de eşyalarımızı kırıyorlardı.

Hıfsiye ALKAN

YAŞ: 75

YER: LEFKOŞA

**1964 YILINA AİT
CANLI KIBRIS HATIRALARI**

1963'de ortalık durulduktan sonra, 1964'de ben Lefkoşa'dan köyüme bazen gidip geliyordum. Köyümden alışveriş yapıyordum. Ama yollarda Rumlar beni çok yokluyorlardı. Ben de rahat geçebilmek için, ciralara kahve falı bildiğimi söylüyordum. Onlar da kendilerine fal bakmam için beni oturtuyorlardı. Onlara fal bakıyordum ve rahatça geçiyordum. Ama tabii ki ben, fal bakmayı bilmiyordum. Rahat geçmek için onlara yalan söylüyordum. Bir gün devrilmiş bir fincan gördüm ve ciraya "Kim açacak sana bu falı?" diye sordum. O da bana "Sen fal bakmayı biliyor musun?" diye sordu. Ben de ona bildiğimi söyledim. "Ben Rumca'yı anlarım ama çok iyi konuşamam" dedim. O da, Rumca bilen birini aldı ve ona fal bakmaya başladım. Ona "Seni isteyen biri var. Fakat sen onu istemiyorsun ancak sen istemesen de o seni yine alacak" dedim. Diğeri de söylediklerimi ona tercüme etti. O günden sonra, ne zaman beni görse ne paketlerimi ne de beni yoklamazdı. Rahat rahat geçiyordum. Başka bir gün de baktım elinde nakış var. Ona, nakış işleyip işlemediğini sordum. O da işlediğini söyledi. Bunun üzerine ben de "İstersen köye giderken senden alıp satayım, sonra parasını getireyim" dedim. O da kabul etti. Artık ne beni ne de annemi yokluyordu.

Hıfsiye ALKAN

YAŞ:75

YER: LEFKOŞA

1964'de kardeşim, Türkiye'de okuyordu. Kıbrıs'ta da gâvurlar tekrar üstümüze saldırmışlardı. Türkiye'de okuyan kardeşimi ve diğer Kıbrıslı gençleri, uçakla Erenköy'e getirdiler. İki sene Erenköy'de kaldılar. Orada, Rumlarla karşı karşıya mücadele ettiler. Fakat kardeşime bir şey olmadı. Ama aralarında beş-altı kişi şehit oldu. Ondan sonra Rumlar, onları yakalayıp Erenköy'den Lefkoşa'ya getirdiler. Onları, Lefkoşa'da büyük bir eve koydular. Nereden geldiklerini sordular. Çünkü Erenköy'de oldukları zaman Türkler, bizimkilerin ellerine, asker oldukları belli olsun diye, Kıbrıs damgası vurmuşlardı. Onları yakalayan Rumlar, onların Türk askeri olduklarını anladılar. Rumlar, "Demek be Turko bullo, sen askersin?" dedi. Kardeşim de ona "Hayır ben asker değilim. Türkiye'ye okumaya gittim. Annemiz, babamız burada olduğu için biz de buraya gelmek istedik. Bu tarafa, Erenköy'den geçecektik. Ama Rumlar, yine bizi geçirmedi" dedi. Rumlar, Lefkoşa'da kardeşime çok işkence yaptılar ve gırtlığını deldiler. İçtiği sular, yediği yemekler gırtlğından çıkıyordu. Ondan sonra da, onu ameliyat etmek için hastahaneye getirdiler. Kardeşim de "Ben ameliyat olmak istemem, beni anneme babama götürün" dedi. Bu hastahane, Rum hastahanesi idi. Orada, kardeşimi tekrar dövdüler. Bir Rum, kardeşimi gördü ve "Ne aran burada sen Ömer Bey? Senin baban poliste kahvecidir. İstersen seni babana götüreyim" dedi. Orada olan başka bir Rum, diğer Rum'a "Sen de bu deli Türklere sensin. Çabuk onu geri çevirip öldürün!" dedi. 12 kişiydiler. Onları, büyük bir yere kapayıp altı genci orada öldürdüler. Altısını da bıraktılar. Tekrar o altı genci alıp Polemikya'ya götürdüler. Fakat ailelerine vermediler. Orada, Yorgo isimli bir Rum vardı. "Madem ki bu çocuğu babasına vermiyorsunuz ben alayım da bende kalsın" dedi. O Rum, kardeşimi Limasol'a kaçırdı ve Turgut isimli bir Türk'ün evine götürdü. Turgut Bey de Türkiye'ye gidecekti.

Kardeşıme “Gel seni de Türkiye’ye götüreyim. Çünkü, sen Erenköy’den geldin ve seni babana götürürsem Rumlar seni tekrar yakalayacak” dedi. Daha sonra Turgut Bey, babama telefon açtı. Fakat köyümüzde bizim bilmediğimiz bir Türk casus vardı. Hemen babamı izlediler ve kardeşimi tekrar yakaladılar. Onu Polemikya’daki kiliseye götürdüler. Kardeşimi ve arkadaşlarını 17 gün 17 gece o kilisede esir tuttular. Orada, onlara işkence yaptılar. Kardeşimin gırtlığı delik olduğundan, yediği yemekler geri çıkıyor ve koku yapıyordu. Oradaki bir Rum “Onu bir hastahaneye götürelim ve tedavi ettirelim” dedi. Kardeşimi, Lefkoşa’daki Rum hastahanesine götürdüler. Orada olan bir tanıdığımız, onu, gece saat 1’de hastahaneden kaçırdı ve başka bir eve götürdü. Orada 4 gün kaldı. Fakat yine onu bulup yakaladılar ve tekrar Lefkoşa’ya götürdüler. Kardeşim, Lefkoşa’nın sokaklarını bildiği için kaçırmaya çalıştı fakat kaçamadı. Onu öldürmeye çalıştılar. Bunu gören başka bir Rum “Bırak öldürme, başımızı belaya sokacaksın” dedi ve kardeşimi kurtardı. Bu sefer de onu, Lefkoşa’dan Limasol’a götürdüler. Polis karakolunda karanlık bir odaya koydular. Orada, Polemikyalı Niko adlı bir polis vardı. Diğer polislere “Onu bırakın, götürüp öldüreyim” dedi. O çocuğa, Rumlar inandı ve Niko, kardeşimi gece bir tanıdık ile Lefkoşa’ya gönderdi. Oradaki bir Rum, uçakla kardeşimi üslere götürdü. Üslerde içki satan bir Rum, arkası içki kasalarıyla dolu olan kamyonun arkasına kardeşimi de saklayıp onu Lefkoşa’ya getirecekti. Fakat yolda, Rumlar tarafından yoklanmak için durduruldu. Rumlar, tesadüfen, kardeşimin içinde saklı olduğu kasayı yoklamadılar ve yola devam ettiler. Dört yol ağzında, Rum durur ve kardeşime “Bak Ömer Bey, seni karşıdaki yola götüreceğim. Sen, orada sağa sola dönmeyeceksin. Karşıda ise Rumlar vardır. Sen diğer taraftan koşarak kaçacaksın. Rumlar, sana ateş açsa bile durmayıp kaçacaksın.

Eğer durursan ölürsün. Bu tehlikeyi göze alırsan geç ama alamazsan bu işten vazgeç” dedi. Kardeşim “Alırım” dedi fakat çok korkuyordu. Bunu gören Rum “Şimdi yat, sabaha karşı seni bırakırım” dedi. Gece saat üç’te kalktılar. Rumlar uyuyordu. Kardeşimin ayak seslerini duyan Rumlar, ona ateş açmaya başladılar. Ancak kardeşim, Türk tarafına geçmeyi başardı. Kardeşimi gören Türk askerleri ona koşmasını söylediler. Kardeşim, koşarak gitti ve yeri öptü. Daha sonra tekrar okumak için Türkiye’ye gitti ve kurtuldu.

Halide ŞAHSOY

YAŞ: 63

YER: GÜZELYURT

**1966 YILINA AİT
CANLI KIBRIS HATIRALARI**

1966 hadiseleri başladığında ben, Namık Kemal Lisesi'nin son sınıfındaydım. Hiç unutmam hepimizi, yani bütün öğrencileri, sur dışına mevziye gönderdiler. Maraş'ın ortalarına kadar gelen hastahane bölgesinde sur dışında bir gecede 100 metrelik bir irtibat hendeği çıkarıp mevzi yaptık. O mevzi, çok caydırıcı oldu. Bu hendeği benim yaşımdaki çocuklar Rum'un attığı kurşunlar altında kazmıştık. Namık Kemal Lisesi'nin son sınıfları hep yurttan kalıyorlardı. Daha sonra bizi köylerimize gönderdiler. Muhtelif zamanlarda ise askeri kurslara geliyorduk. Bir buçuk- iki ay kadar çeşitli kurslar gördük. Köyümüzde ise görevlerimiz yapmaya çalışıyorduk. İstihbarat kursu da gördük. Daha sonra ise gâvurun nerede neyi varsa hepsini bir merkeze bildiriyorduk. Bazen görev aldık ve gittik yerine getirdik. Bu süreç böyle devam etti. 1967 Geçitkale hadiselerinden sonra Türkiye'nin sıkıştırması neticesinde barikatlar kalkmaya başladı. 1968'de, Türkiye'ye tahsil için terhis olduk. Tahsilimize gittik. Tatillerde Kıbrıs'a gelip çalışıyorduk. Tabii bu arada barikatlar da yavaş yavaş kalkıyordu.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

1974 YILINA AİT
CANLI KIBRIS HATIRALARI

Ben, 1974'de Binboğa Fabrikası'nda çalışmaya başladım. 5-6 ay orada çalıştım. Bir gece kahveye giderken yolda İbrahim Latif ile karşılaştım. O da kahveye gidiyordu. Durdu ve "Cemali Dayı, nerede çalışıyorsun?" dedi. Ben de Binboğa'da çalıştığımı söyledim. Bana, onun bölüğüne gitmemi ve beni çavuş yapacağını söyledi. O zaman da mücahitlerin maaşları artmıştı. Ben, oraya gitmeye karar verdim ve beni 30. bölüğe yazdırdı. Böylece, yine resmen asker oldum. Bu arada 1. Harekât yani 20 Temmuz Barış Harekatı gerçekleşti. Bizi, bölüğün avlusunda topladılar ve bu gece taarruza geçeceğimizi, hazır olmamızı söylediler. Bir kol Arap elçiliğinden, bizim olduğumuz kol da Dereboyu'ndan Barış Gücü'nün olduğu yerden taarruza geçtik. Barış Gücü'nün barakasını teslim aldık ve onları oradan kaçırdık. Biraz İngilizce bilen tabur komutanımız Göral, Barış Gücü'ne burayı terketmesini söyledi. Direten Barış Gücü'nü esir aldık ve barakayı da yıktık. Ben de hemen o barakanın üstüne çıkıp Türk bayrağını çektim. II. Harekâta Gornaro Hotel'e ilerledik. Bu arada I. Harekâta İbrahim Latif'i kaybettik ve ölüsünü bile bulamadık. Erdoğan isimli yeni tabur komutanımız ise Gönyeli'de vurulmuştu. I. Harekâta beş-altı arkadaşım şehit oldu. II. Harekât çıkınca bir kol Gornaro Hotel'den harekete geçti ve Enver Emin'in birliği Gornaro Hotel'i işgâl etti. Bizim birliğimiz ise Nicosia Club'a girdi, onu işgâl etti ve orada kaldık. Sağ tarafımızda da bir manga Türk askeri, Maggezie'nin evi denilen evi işgâl ettiler. Oradaki tek ev buydu. Türk askerleri orada mevzilendi. Bu arada bizim komutanımız Göral vurulur. Karşıdan ise askerler bize mapushaneye doğru ilerlememizi söylerler. Bizden vurulan olduğunu söyledik. Bir onbaşı Rum'un ateşi altında çıkıp yanımıza geldi. Neden ilerlemediğimizi sordu. Biz de takım komutanının vurulduğunu söyledik. O onbaşı, Rumların ateş açtığı tarafa geçti ve bir

şerit kurşunu mapushane tarafındaki Rumlara boşalttı. Tekrar bize dönüp güçlü olan birinin Göral'ı alıp ambulansa kadar götürmesini söyledi. Mehmet ismindeki arkadaşına yere yatmasını söyledi ve Göral'ı üstüne koydu. Fakat Göral'ı taşıyamadı. Saat 11'den gecenin 7'sine kadar orada kan kaybetti. Bu arada yanımıza seferberliğe gelmiş olan Bünyamin ismindeki arkadaş az çok İngilizce biliyordu ve ona gidip Barış Gücü'ne gelmesini ve yaralıyı almasını söyledik. Barış Gücü sabahın yedisinde gelip yaralıyı aldı. Bu defa da diğer arkadaşlar cibin arkasına saklanarak kaçtılar ve biz orada iki kişi kaldık. Arkadaşımla ben orada sabaha kadar aç-susuz kaldık. Dört gün sonra karavanayı taşıyan Mustafa adındaki çocuk yanımıza geldi. Onunla biraz tartıştık ve daha sonra gitti. Bütün hareket boyunca orada kaldık. Çatoz'dan yeni bir teğmen geldi ve bize taarruz için hazırlanmamızı söyledi. Bunu duyan tabur komutanı ona çok kızdı. Tabii bu arada da Şadi Bey'i de Akıncılar'a sürdüler. Tabur komutanı teğmene "Hiç ateş açılmayacak ve Gornaro Hotel'e taarruza geçen askerleri koruyacaksınız" dedi. Dediği gibi saat 11'de taarruz başladı. Bu taarruz esnasında biri geri tepmezli, biri de hafif silahlı askere karşıdan Rum ateş açtı. Gözümle şahit oldum ki hafif silah tutan saman çuvalı gibi yere düştü. Ağır silah tutan ise kendini çukura attı ve arkasına bile bakmadı. İlerleyen birlikler ise alaca karanlığa kadar siperde durdular. Hava kararınca İncirli bölgesine girdiler. Biz de gittik. Rumların bir manga mevzisini işgâl ettik. Orada bir sandık mermi, paltolar, piyadelerin hepsi bize kaldı. Orada Faruk isimli teğmen yanıma bir-iki mücahit alıp şehitleri toplamakta onlara yardım etmemi söyledi. Bütün şehitleri ve yaralıları toplayıp Maggezie'nin evinin havlusuna getirdik. Oradan da hastahaneye götürüyorlardı. Bütün gece bu işi yapıyorduk. İncirli Bölgesi'ni işgâl eden Faruk Teğmen, o gün dürbünü bana hediye etti ve bu dürbünle taarruz esnasında Rumların

Alayköy'e kaçırlarını seyretmemi söyledi. Dürbünü alıp terasa çıktım ve gâvurların "Banayiya" çekerek tarlalardan Alayköy'e kaçırlarını seyrettim. Köy alındıktan sonra biz de oraya gittik. Bu arada Lefkoşa'dan İncirli Bölgesi'ni üç tane Rum tankını vurmak için ateş açan Kemal Çavuş, yanlışlıkla olayı seyretmek için başını uzatan Mehmet isimli askeri başından vurdu ve Mehmet şehit oldu. Bu olay gözümün önünde gerçekleşti. Tankların iki tanesi de geçip gitti, arkadan gelen diğer tankı ise Kemal Çavuş vurdu. Tank, olduğu yerde yanmaya başladı. Tanktan çıkan bir Rum, düşe kalka üstümüze doğru geliyordu. Kemal Çavuş ile ben, onu alıp bir çamur arabasının içine oturttuk ve bir kenara çektik. Kemal Çavuş ile ben, bir evin içine girdik. Baktık ki kurulu bir tavla. Biz gelmeden önce Rumlar oynuyordu. Biz gelince olduğu gibi bıraktılar ve kaçıp saklandılar. Ben, Kemal Çavuş'a Rumların kaçmadıklarını ve onları bulacağımı söyledim. Bahçeyi gezdim ve tavuk kümesinin içinde saklanan 18-20 yaşlarında olan üç Rum gencini buldum. Kemal Çavuş, benden, Rumca olarak onlara dışarı çıkmalarını, yokladıktan sonra onları serbest bırakacağımızı söylememi istedi. Rumlar çıkmak istemediler. Onları öldüreceklerimizden korktular. Ancak daha sonra çıktılar. Ben önde elimde silahla gidiyordum. Arkamdan ise üç Rum genci ve yaralı Rum, Kemal Çavuş'la birlikte işgal ettiğimiz yere gittik. Rumlara da orada onları yoklayıp bırakacağımızı söyledik. Rumları mevziye götürdük. Kemal Çavuş, onları yere yatırdı ve onları yoklayacağını söyledi. Yaralıyı da yanlarına koyduk. Orada, Kemal Çavuş otomatik silahla hepsini darayıp öldürdü. Daha sonra da Kemal Çavuş bana "Çay içmeye gidelim, nasıl olsa bu yaralı ölecek" dedi ve gittik. Ben, oradan birliğime gitmek için ayrıldım. Giderken yaralı Rum'un halen yaşadığını gördüm. Kendi birliğime gittim. Komutanların beni aramadığını öğrenince Kemal Çavuş'un yanına geri döndüm.

Dönerken Rum hâlâ yaşıyordu. Kemal Çavuş'a "O yaralı hâlâ daha ölmedi" dedim. Bunun üzerine Kemal Çavuş, "Yürü gidip kulaklarını keselim ve birer tane hatıra olarak alalım" dedi. Gittiğimizde Rum'un öldüğünü gördük ve kulaklarını kesemedik. Cebinde üç-dört tane sigara vardı. Onları aldık ve "Şerefine gâvur" deyip sigaraları içtik.

1974 sonrasında her taraf sütlüman olmuştu. Biz de Baf Kapısı'nda kalıyorduk. Oğlum Ramadan, evimizin yanındaki burçta şehit edildi. Biz artık o mahallede kalamazdık ve oradan ayrıldık.

Cemali KOŞER

YAŞ: 64

YER: DİKMEN

1974’de kızkardeşim Meliha’nın kocası İbrahim gizli teşkilâttaaydı. Silahlar, onun evine saklanırdı. 15 günde bir silahlar çıkarılır ve silinirdi. Silahlar bir gece bir eve, ertesi gece başka bir eve aktarılırdı. Tabii o zaman bizim bu olaylardan hiç haberimiz olmazdı. İbrahim gündüz bir yer ayırdı ve oraya maydanoz ekti. Maydanozlar büyüdü. Bir baktım maydanozlar yok oldu. Gece onun evine arkadaşları toplanırdı. Pencereden ne yaptıklarını görmek için bakıyordum. Bu arada karısını ve çocuklarını da yukarıya bize gönderiyordu. Baktım ki maydanoz ekili yeri kazdılar. Bunun üzerine ben “Sizin yaptıklarınızı haber vereceğim” dedim. İbrahim de bana “Eğer ağzından bir şey kaçırırsan seni havaya uçururum” dedi.

Hıfsıye ALKAN

YAŞ: 75

YER: LEFKOŞA

Son 1974 olaylarında Rumlar, bizim köyü yani Vuda'yı esir aldılar. Maraş'dan gelen Rum ve Yunan askerleri bizim köye kamp kurmuşlardı. Bütün köy halkını esir aldılar. Köydeki Türklerin çoğu da dağa kaçtı. Fakat biz kaçmadık. Çünkü ailemiz bizi bırakmamıştı. "Öleceksek hep beraber ölelim" dediler. Biz, köyün arkasındaki bir eve yerleştik. Rumlar, devamlı köyün içinde geziyorlar ve Türk evlerinden ekmek dileniyorlardı. Eli silah tutan erkekleri öldürmek üzere toplayıp bir kamyonu koydular ve götürdüler. Bizi ise, bir cami avlusuna toplamışlardı. Bütün silahlarımızı alıp minarenin etrafına dizdiler. Zaten bizim çok silahımız da yoktu. Türklerin bir-iki tane el bombası ve piyade tüfeği vardı. Biz çocuklara, büyüklerimiz "Alın o bombaları savurun da hep beraber ölelim" diyorlardı. Daha sonra ya ölmezsek diye düşündük ve vazgeçtik. İçimizden bir kadın, Yunan askerinin elindeki Türk bayrağını çekip kurtardı. Fakat, onu öldürmediler. Bu arada bir telefon geldi. Köyde de tek bir telefon vardı. Telefon açan kişi Rumlara bizi serbest bırakmalarını söyledi. Böylece, kadın-erkek tüm esirleri serbest bıraktılar. Herkes evine dağıldı. Bu esirlik döneminde hiçbir eziyet yapmadılar fakat bize sövüyorlar ve hakaret ediyorlardı. Bir gün mezarlığın yanına bir şiro getirdiler ve çukur açtılar. Güya bizi, onun içine gömeceklerdi. Tabii bunu yapmadılar. Ortalık düzelmeye başlayınca herkes köyden kaçmaya başladı. Türkler ilk İskele'ye, sonra Pile'ye sonra da Türk tarafına geçtiler. Biz İskele'de bir ay bir Türk ailesinin evinde kaldık. Bu ev polis eviydi. Orada Mennuşalı bir şoför vardı. Otobüsün altına bir tahta yerleştirmiş, insanları onun içine koyarak Pile'ye geçiriyordu. Bizi de o şekilde götürmek istediler fakat ben çok korktum ve aşağıya indim. Bir gece beni, kardeşimi, gelinimizi ve gelinimizin bir akrabasını bir Rum

yürüyerek Pile'ye kaçırdı. Pile'ye geldiğimizde onlar bir mezarlığın arkasına saklandılar, bana ise "Git bir evin kapısını çal. Türk ise bize çağır. Rum ise dön ve gel" dediler. O zaman da bütün radyo ve televizyonlar Rumca yayın yapıyorlardı, Türkçe yayın yoktu. Ben gidip bir evin kapısına kulağımı dayadım. İçeriden Rumca sesler geliyordu ama ben buna rağmen şansımı denemek istedim ve kapıyı çaldım. Ev sahibi kadın çıktı ve bana Rumca "Selâm" dedi. Ben de kadına seslendikten sonra Türk olduğumu, İskele'den buraya yürüyerek geldiğimi ve Pile'nin muhtarı Kemal Dayı'nın evini aradığımı söyledim. Kadın da bana " Ben onun kızıyım" dedi. Ben dönüp ailemi çağırdım. Hep beraber eve girdik, kadın bizi yedirdi ve o gece orada kaldık. Bizi Pile'ye kaçıran Rum da yanımızdaydı. Sabahtan o kalkıp kaçtı. Ertesi gün ise Rumlar tarafından bize yardım ettiği için öldürüldüğünü duyduk. Biz iki gün Pile'de kaldık. Oradan da Vadili'ye gittik.

Melek SEKİZLER

YAŞ: 40

YER: DİKMEN

Vuda Köyü'nün Rum muhtarının, Türklere karşı bir sempatisi vardı. Bunun sebebi ise; birgün muhtar, arabasıyla buğday taşırken arabası devrilir ve muhtar arabasında kısırılı kalır. Muhtarı kurtarmaya Rumlar değil, Türkler gider ve onu kurtarırlar. Muhtar, bu hatırı sayarak her zaman Türk köylülere yardım etti. Savaşta bile Türklere çok yardımı dokundu.

Melek SEKİZLER

YAŞ: 40

YER: DİKMEN

1974 arpışmalarında bir arkadaşım la ben, Atatepe’de görevliydik. Hava çok sıcaaktı. O gün yemek için kutu balığı açıp soframızı kurmuştuk. Tam yemeğe başlayacağımız an karşı tepeden yani Yanık Tepe dediğimiz yerden bir yaylım ateşi başladı ve biz yemeğimizi yiyemeden hemen siperlere girdik ve karşı ateşe başladık. Yan taraftaki mevzide iki arkadaşımız vardı. Ben onlara çağırarak biriniz bizim mevziye gelsin ben de sizin mevziye geleyim dedim. Bunu, oradaki arkadaş a daha fazla cesaret verebilmek için yaptım. Çünkü diğ er mevzideki arkadaşlar çok gençtiler ve korkuyorlardı. Ben diğ er mevziye geçtim. Rastgele oradaki arkadaş Yılmaz Suyolcu idi. Karşıdan da çok ağır bir ateş vardı. Ona “Sakin başını mazgal deliğ ine koyma!” dedim. Çünkü bu ateş karşısında gündüzden küçük makineli tüfekler Türk mevzilerine ayarlanmış tı. Nitekim bu arkadaşın kaderi miydi neydi bilmem başını mazgal deliğ ine koydu ve tam alnının ortasından vurularak şehit edildi. Onu hastahaneye kaldırmak yarım saat sürdü. Ama o zaten yolda şehit olmuştu. Bunu ben, çok acı bir hatıra olarak hatırlıyorum.

zkan ZEKİ

YAŞ: 60

YER: LEFKOŞA

Ben 1974'de askerde havancıydım. Bu çarpışmada benim bir kaç arkadaşım şehit oldu. Onlardan dolayı biz çok üzüntü duymuştuk. Çünkü onlarla ben senelerce askerlik yapmıştım. Benim kardeşlerim ise dışardaydılar ve savaşmadılar. Biz Lefkoşa'da kaldığımız için göçmenlik durumu gibi bir şey yaşamadık.

Mustafa DOKTOROĞLU

YAŞ: 43

YER: LEFKOŞA

1974'de 16 yaşındaki ocuğum, Beramuğı'de ailemizden bir adamla beraberdi. Çocuğum benim yanımda değildi. Kocam yolda gelirken adamı gördü ve "Be yeğen, ocuğumu görmedin mi?" diye sordu. Kocamla bu adam iki kardeş ocuğuydular. Adam da görmediğini söyledi. Aslında ocuğum şehit olmuştu ama bize söylemedi. Bir sene sonra bizim anılarımızı kesmek için geldiğinde, ocuğumu bırakıp kaçtığını söyledi. Kocam da "Niçin be Erol sana sorduğum zaman görmedim dedin. Syleseydin gidip ocuğumu alırdım" dedi. Böylece küçük ocuğumu akrabamız sayesinde şehit verdik.

İkiz olan çocuklarım ise kamptaydılar. Kamptakileri Mermer Tepe'ye yollamışlardı. Sadece benimkiler ve Hugo'nun oğlu Eray ismindeki ocuk kaçmadı ve orada kaldılar. Diğerlerinin hepsi kaçmıştı. Daha sonra Mermer Tepe'de çocuklarım şehit düştü.

Bizi bir evde esir tutuyorlardı. Uçaklar uunca bizi serbest bıraktılar. Herkes evladını ve kocasını aramaya gitti. Ben sabah çıktım ve akşama kadar çocuklarımı aradım. Mustafa'nın karısı Ziba da, evlerini yeni tamir ediyordu. Meğer ocuklar onun evindeydi. Sanki Allah beni o tarafa gitmek için itiyordu. Mustafa beni görünce "Nereye geliyorsun Ayşe abla?" diye sordu. Ben de "ocuklarımı arıyorum be Mustafa" dedim. Mustafa da bana "Boşuna koşturma çünkü çocukların hepsini şehit ettiler" dedi. O vakit ben, sinir krizi geçirdim ve düşüp bayıldım. İki sene emekledim. Dağlarda, tepelerde çocuklarımı aradım. Dağda ocuklarımı ararken düştüm ve fel oldum. ocuklarımın adı Mehmet, Mustafa ve Hüseyin'di. n de şehit verdim. Ne yapalım kaderdir, ekeceyiz. Gvurla yaşamak isteyenlerin Allah cezasını versin, onlara nasip etmesin.

Ayşe NİNE

YAş: 83

YER: GEÇİTKALE

Rumlar, Limasol Mahallesi'ndeki Türk kadın ve çocukları taradılar. Daha sonra ise Arnavut Mahallesi'ne gittiler. Oradaki kadın, çocuk ve yaşlıları taradılar. Evlerdeki altın ve para gibi değerli şeyleri topladılar. Kim karşı gelirse onu orada öldürdüler. Arnavut Mahallesi'ndeki kadınları ise Rum Mahallesi ve Türk Mahallesi arasındaki bir kiliseye götürdüler. Orada, , Rumlar, onlara ilk önce tecavüz ettiler ve sonra da öldürdüler.

Halide ŞAHSOY

YAŞ: 63

YER: GÜZELYURT

1974’de, biz Polemikya’dayken harp çıktığı zaman benim beyim askerdı. Haftada iki gece askerlik yapardı. Beyimin bütün arkadaşları kaçmıştı. Kocam, Rum’u görünce kaçmadı ve pencereden onlara ateş açtı. Rum, gelip onu abluka altına aldı. Kocam ise odada olan bir kasanın içine girip saklandı ve kurtuldu. Kaçan askerleri, Rumlar esir aldılar. Daha sonra kocam oradan kurtuldu ve kaçtı. Biz eve geldiğimizde evin önünde, içi Rum askerleriyle dolu bir Landrover gördük. Bunu gören beyim, orada olan bir selvi ağacının üstüne çıktı ve gece olduğu için Rumlar onu göremediler. Rumlar, eve girdiler, dolapları açtılar ve evi aradılar. Ama ben, onların geleceğini önceden duyduğum için elbiseleri bir varele koyup yakmışım. Bunu gördüklerinde “Nedir be deli kadın yaptığın?” deyip ayaklarıma vurdular. Korkudan sapsarı olmuşum. Bana dönüp “Beyini aldık, onu vurduk ve parçaladık” dediler. Bunu duyunca ben “Onu niçin öldürdünüz?” dedim. Onlar da bana “Beyini asker olduğu için öldürdük, eğer bize inanmıyorsan kime istersen sorabilirsin” dediler. Sonra babam geldi, o yaşlı olduğu için ona birşey yapmadılar. Saat tam Üç’te, ben ve beyim annemin evine gittik. Ertesi gün Rumlar geldiler ve babamı, eniştemi, kocamı, bütün komşuları alıp Limasol’a kampa götürdüler. Daha sonra babam yaşlı olduğu için onu serbest bıraktılar. Kampтта Limasollu olan 25 yaşında bir genç vardı. Onun gözleri önünde karısını ve çocuğunu süngüleyip öldürdüler. Bunu gören genç çocuk aklını kaybetti. Kampтта “Dağ başını duman almış, gümüş dere durmaz akar” marşını söylemeye başlayınca, Rumlar onu beyimin gözleri önünde tarayıp öldürdüler. Bunu duyan İngiliz askerleri, kampa gelip esirleri saydılar ve sayılarını belirlediler. Daha sonra Rumlar, tüm esirleri ilk önce Limasol Hastahanesi’ne, daha sonra da top sahasına götürdüler. Orada üç gün üç gece

kaldılar. Onların, su içmelerine bile izin vermiyorlardı. Ondan sonra Polemikyalı bir Raşit vardı. Bunun bir kardeşi oğlu vardı. Ona, Raşit'i sordular. Polemikya'da vurulduğunu söyledi. Hemen Rumlar emin olmak için Polemikya'ya telefon açtılar ve öldürüldüğünden emin oldular. Bu sefer de Raşit'in yerine öğretmen olan kardeşinin oğlunu vurdular. Daha sonra yine beyimin gözleri önünde sekiz kişiyi daha öldürdüler. Oradaki insanlar, korkudan bağırmaya başladı. Kimisi de korkudan bayıldı. Sahadaki esirleri daha sonra oradan alıp Rum semtindeki polise götürdüler. İngilizler, esirleri orada saydığı için onları öldüremediler. Bu yüzden onları her gece dövüyorlardı. Onlara, su ve yemek vermiyorlardı. Orada, 14 yaşında bir esir çocuk da vardı. Uzanıp su almak isteyince, Rumlar şişeyi çocuğun ağzına vurdular ve çocuğun ağzını parçaladılar. Sonra da onu, hastahaneye götürdüler. Çocuğunu görmeye gelen annesi, Rumlara sövüp saymaya başlayınca Rumlar, kadını orada öldürdüler. Kadın altı aylık hamileydi. Daha sonra kızını öldürdüklerini gören annesi bağırmaya başlayınca, onu da vurdular. Fakat, o kadın ölmedi ve onu Türk Hastahanesi'ne götürdüler.

Halide ŞAHSOY

YAŞ: 63

YER: GÜZELYURT

15 Temmuz 1974 darbe hareketi olduğu gün biz, okulumuzdan mezun olmuş, köyümüzde mücahitlik yapıyor, gündüz de Rum'un yanında işliyorduk. Taş ocaklarında dinamitçilik yapıyorduk. Kardeşimle kaya deliklerine dinamit dolduruyorken, Rum ustamız bağıarak geldi ve bize "Verin müjdeyi, Makaryos'u devirdik. Makaryos'u devirdik ama şimdi korkumuz Türkiye'dendir" dedi. Orada beş tane Rum ustamız vardı ve beşi de Dikomoluydu. Bize "Yavaş yavaş inin ve köyünüze gidin, ortalık yatışınca tekrar gelirsiniz" dedi. İndik, köyümüze gittik. Evimize gidince, bizi seferi duruma çağırdılar. Silahımızı alıp mevziye gittik. 20 Temmuz sabahı büyük bir gürültüyle uyandık. Biz, tepelerdeki mevzilerdeydik. Rumlar, Ergazi ve Kurtuluş'u işgal etmişlerdi ve teslim olalım diye haber gönderiyorlardı. Biz teslim olmadık ve 20 Temmuz günü, bizim köyümüzü de işgale başladılar. 40 kamyon Ergazi'den, 14 kamyon da Kurtuluş'tan geliyordu. Rumların 2000 askerden oluşan birlikleri köye geldiler. Biz ise köyde 32-33 silahlıydık. Yapacak pek bir şeyimiz yoktu. Köyü havantopu ateşine tuttular. Kendimize göre tedbirler almıştık, el bombalarından mayınlar yapmıştık ve geçebilecekleri yerlere koymuştuk. Sonra, kadınları ve çocukları köyden kaçırdık. Köydeki erkeklerden de korkanlar Mehmetçik'e sığındılar ve biz, köyde 5-10 kişi kaldık. Pazartesi günü yani 22 Temmuz'da ateşkes ilân edildi. Biz, Kantara Dağı'na çıkmak zorunda kaldık. Rumlar, Çarşamba günü bizi yakaladılar ve köye getirdiler. Kahvenin birine bizi esir ettiler. Sonra bizi sorgulamaya başladılar. İlk önce beni sorguladılar. Tabii biz bu arada silahlarımızı karargâhda kalan mermileri, atılmış silahları topladık dağa

götürdük. Arabamızın aküsü de telsizdeydi. Onu da arabaya koyup saklamıştık. Bir tercüman aracılığıyla beni sorguya çekmeye başladılar.

- Askerlik yaptın mı?
- Yaptım.
- Silahın nerededir?
- Silahım yoktur.
- Ben seni tepede gördüm
- Normaldir, sizin gelip gelmediğinize bakıyordum.
- Bize ateş açtın mı?
- Açtım. Gerektiği zaman yine açacağım.
- Köyde kaç silah var?
- Bilmiyorum.
- Silahlar nerededir?
- Bilmiyorum. Mehmetçik'e kaçanlar yanlarında götürdüler.

Beni sorguya çeken Rum "Siz öğrenciler ve öğretmenler hiç faka basmazsınız" dedi. Bir Rum polis subayı beni "Kırbacı elime alırsam sen görürsün neler söyleyeceksin " diye tehdit etti. Ben de ona ne isterse yapabileceğini, sonuçta aynı şeyleri söyleyeceğimi söyledim. Çok ağır bir sorgulama geçirdim. Bu arada tercümana da inanmamaya başladılar ve bu defa da konuşulanları İngilizce'ye çevirdiler. Benim az çok İngilizcem vardı. Ben, yine İngilizce olarak aynılarını söyledim. Beni, bir evin duvarına dayadılar. Sorguya çekilenleri, sorulanları söylememeleri için kahveye geri göndermiyorlardı. Onları da benim yanıma, duvara diziıyorlardı. Tam bu esnada Ergazi çarpışmalarında ayağından yaralanan bir Rum, arkadaşının elinden silahı alarak beni vuracağını söyledi. Rum "Onlar beni vurdu

ben de onları vuracağım” diye bağırıyordu. Daha sonra onun elinden silahı aldılar ve biz kurtulduk. Bu arada diğerleri de sorgulandı. Herhalde sorgulananların içinden biri benim Türkiye’de okuduğumu söyledi ki tuvaletleri bana temizlettiriyorlardı. Bu arada Kızılhaç’ın köyümüze gelerek bizi kaydetmesinden sonra dövülen insanların tercümanlığını yaptığım için Rum’dan bir kez daha ceza yedim. Rumların büyük hırsızlıklarına şahit oldum. Köyde, herkesin hayvanlarını kestiler. Yeyip içtiler ve herkesin evini soydular. İşte, Rumların tarihteki şımarıklıklarından neler varsa hepsini yaptılar. Beni, zorla tavla oynatmak istiyorlardı. Yenildiğimde niçin yeniliyorum diye, yendiğimde ise niçin yeniyorum diye bağırıyorlardı. Bir hafta kahvede esir kaldık. Yattığımızda uyumamamız için boş teneke ve kürek atıyorlardı. Sabaha kadar bizi uyutmuyorlar ve bize işkence yapıyorlardı. Sonra, bir tim asker getirerek bizi döveceklerini söylediler. Herkesi silahların yerini söylemeleri için zorladılar. Köydeki mukayedeli askerleri çok dövdüler. Beni ise her fırsatta bir polis ve bir asker alıp silahların yerini göstermem için dağa çıkartıyorlardı. Dağda ne kadar mağara ve şinya ağacı varsa hepsini ellerimizle kazdırttılar. Sonunda biri mi söyledi bilmiyorum, silahların yerini buldular. Bu defa da, benim silahımı bulmak için beni ovaya götürdüler. Onlara, şinyanın kökünde olduğunu söyledim ama aslında silahları köye getirmişlerdi. Şinyanın içine girdiklerinde, sadece bir mücahit şapkası buldular ve bu yüzden beni orada vurmak için tüfeği anlıma dayadılar. Bir Rum polis çavuşuna “Belki de benim silahımı kahveye götürdüler” dedim. Bu defa o, silahımın numarasını sordu. Kahveye geldiklerinde, silahımı bulduklarını zannettiler ve böylece kurtuldum. II. Harekât başlamadan bir kaç gün önce, köyümüzden 22 genci Yeni İskele’ye götürmek için seçtiler. Fakat, nereye gideceğimizi bilmeden, bizi kamyonla

doldurdular. Bir hafta, Yeni İskele okulunda çekmediğimiz işkence kalmadı. Üstümüzden gömleğimizi, ayaklarımızdan botlarımızı alarak bize Yeni İskele asfaltını Ağustos sıcaklığında süpürttürüyorlardı. Yürüyemeyecek hale gelen olursa, onu vurmakla tehdit ediyorlardı. İçlerinde, Türkçe bilen Kuruçeşmeli bir Rum askeri, terli terli geldiğimizde kuyudan çektiği soğuk suyu üstümüze fışkırtıyordu. Bizi verem edip öldürmek istediklerini söylüyorlardı. Tabii biz itiraz edecek durumda değildik ve boyun eğiyorduk. Bize yemek bile yedirtmiyorlardı. Bir gece büyük bir gürültü ile uyandık. Meğerse Rum'un askeri limanının yanına ya da askeri kampın olduğu yere Türk askerleri top atmışlar. Rumlar, bunun üzerine bizi tekrar kamyonlara bindirdiler ve Mağusa'ya götüreceklerini söylediler. Bizim gittiğimiz gece Karpaz'dan aklın alamayacağı kadar Rum kaçıyordu. Yolda araba ışıklarından başka bir şey görülüyordu. İskele Körfezi'nin yanına geldiğimizde bir Yunanlı Albay bizim kim olduğumuzu sordu. Türk olduğumuzu öğrenince, sadece bizim içinde olduğumuz arabanın ışıklarının yakılmasını ve bombardıman olursa sadece bizim ölmemizi söyledi. Sadece bizim arabanın ışıkları yanarak bizi Maraş'ta Derinya Bölgesi'ndeki bir ilkokula bizi hapsedtiler. Ertesi gün II. Harekât başladı. Top, uçak ve uçaksavar sesleri bir gün devam etti. Maraş'ın Rumlar tarafından terk edilmesini kendi gözlerimizle gördük ve yaşadık. Rumlar o kadar çok korkmuşlardı ki kendi silahlarını bile saklamamız için bize vermiştiler. Maraş'ın bahçelerine o kadar çok bomba yağıyordu ki bizim arkadaşlarımızdan bazıları kâğıt zannediyordu. Bu sefer de bizi kamyonlara doldurup Orbidya Köyü'ne götördüler. Orbidya İngiliz kampının yanındaydı. Bizi bir portokal bahçesinin içine kurbanlık koyun gibi koydular. Maraş ve Karpaz'dan kaçan bütün Rumlar hep o bölgedeydiler. Oradaki Rumlar Rum askerlerinden bizi öldürmek için kendilerine bırakmalarını istiyorlardı.

Kardeşi Girne’de Türk askerlerine esir olan Badrıç’lı bir Rum ise “Biz bunlarla kardeşlerimizi kurtaracağız, bu yüzden onları öldüremeyiz” diyerek karşı çıktı ve bizim canımızı kurtardı. Bize su vereceklerinde ise, orada olan yaşlı bir Rum ”Daha bunlara su mu vereceksiniz? gebertin onları!” diye bağırıyordu. Orada bizi ağır silahlı askerlerle birkaç saat daha korudular. Daha sonra bizi, oradan alıp Orbidya dışındaki bir mağaraya götürdüler. Giderken, Barış Gücü olduğunu tahmin ettiğimiz bir helikopter bizi takip ediyordu. Rumlar, bundan rahatsız olmaya başlamışlardı. İçimizde Rumca bilen kişiler bizi bu mağarada Rumların öldüreceğini söylüyorlardı. Orada bize mağarayı temizlettiler. Daha sonra, bir Rum gelerek bizi bu gece İskele’ye götüreceklerini söyledi. Fakat İngilizlerin Dikelya’dan geçmemize izin vermediğini ve oraya yürüyerek gideceğimizi söyledi. Daha sonra İngiliz, silahsız olarak geçmemize izin verdi ve gece 10.00-10.30 sıralarında bizi kamyonlara doldurdular ve İskele’ye gitmek için yola çıktık. Silahsız gidecektik fakat dört Rum arabası silahla doluydu. Bizi İskele’deki askeri kampa götürdüler. Sabaha kadar kamyonun içinde bizi ayakta durduttular. Daha sonra ise bizi Anglsia Köyü’ne götürdüler. Gözümüzü açığımızda, binlerce Rum askerinin silahlı olarak o bölgede sığınak yaptığını gördük. Sonra, orasının güvenli olmadığını söyleyerek bizi Anglsia tepeleri üzerindeki küçük bir Türk okulunun içine hapsettiler. Ertesi gün, Türk uçakları kaldığımız Rum kampını bombaladı. Rumlar yine bizi oradan alıp Leymosun’a yani Limasol’a götürdüler. Yolda giderken, bizi öldürecekler diye bağırıyorlardı. Bizi bölerek odalara yerleştirdiler ve her gece sayım yapıyorlardı. İçimizdeki Ergazili bir baba- oğul vardı. Çocuk 15, babası ise 50 yaşında idi. Bu baba-oğulu eğlenmek için güreştiriyorlardı. Orada bize, işkencenin her türlüünü uyguladılar. Üç ay orada kaldık. Yediğimiz yemeklerin içinden kurtlar çıkıyordu.

Yemediğimiz zaman da bizi dövüyorlardı. Sonradan işittik ki bizi Limasol'a götürdükleri gece Taşkent'deki bütün erkekleri öldürmüşler. Ölenlerin içinde bizim arkadaşlarımız da vardı. Tam 95 gün orada kaldık ve esir değişimi başlayınca biz de o esir kampından kurtulup hürriyetimize kavuştuk.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

YER ADLARI DİZİNİ

Akmcılar, 26

Aksentu, 4

Alayköy, 27

Anglsia, 43

Arnavut Mahallesi, 36

Arpalık, 14

Badrıç, 43

Beramuddi, 35

Çatoz, 26

Dereboyu, 25

Derinya, 42

Dikelya, 43

Dikomo, 39

Erenköy, 19, 20

Ergazi, 39, 40, 43

Geçitkale, 23

Girne, 43

Gomi, 6

Gönyeli, 25

İncirli, 26, 27

İskele, 30, 31, 41, 42, 43

Karpaz, 42

Kilitkaya, 11

Koççat (Koçyatağı), 4, 13

Kurtuluş, 39

Kuruçeşme, 42

Lefkoşa, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 27, 34

Limasol (Leymosun), 13, 15, 16, 19, 20, 37, 43, 44

Limasol Mahallesi, 36

Londra, 5

Mağusa, 11, 42

Maraş, 11, 23, 30, 42

Matyat, 4, 13

Mehmetçik, 8, 39, 40

Orbidya, 42 , 43

Pile, 30, 31

Polemikya, 19, 20, 37, 38

Taşkent, 44

Türkiye, 19, 20, 21, 23, 39, 41

Vadili, 31

Vuda, 30, 32

KİŞİ ADLARI DİZİNİ

Adnan Menderes, 9

Aksentu, 4

Ayşe Abla, 35

Aziz Hasan, 5

Bünyamin, 26

Cemal Mustafa, 13, 14

Cemali Dayı, 25

Dr. Fazıl Küçük, 5

Elangılıdis, 5

Enver Emin, 25

Eray, 35

Erdoğan, 25

Erol, 35

Faruk Teğmen, 26

Fatin Rüştü Zorlu, 9

Göral, 25, 26

Hüseyin İbrahim, 13

Hüseyin, 16

Hüseyin, 35

İbrahim Latif, 25

İbrahim, 29

İsmail Öğün, 13, 14

Kemal Çavuş, 27, 28

Kemal Dayı, 31

Maggezie, 25, 26

Makaryos, 39

Mehmet, 26, 27, 35

Meliha, 29

Mustafa, 26, 35

Neşe, 16

Niko, 20

Ömer Bey, 19, 20

Ramadan, 28

Raşıit, 38

Şadi Bey, 26

Turgut Bey, 19, 20

Yılmaz Suyolcu, 33

Yorgo, 19

Ziba, 35

